

μοι ταῦτα εὐρισκόμενος μεθ' ἡμῶν εἰς Ἄδα-Καλὲ, ὅποτε χάριν περιεργείας ἐπεσκέφθημεν τὸ φρούριον μετὰ τοῦ στρατηγοῦ τῆς Αὐστρίας Παύφερ κατὰ τὸ 1851 καταληφθεὶς ὑπὸ φρίκης εἰς τὴν θέαν τῆς φυλακῆς τῶν μαρτύρων τούτων, «ἰδοὺ, μοι ἔλεγεν, ἰδέτε ἐτι τὰ αἵματα αὐτῶν, σώζονται εἰς τοὺς τοίχους.»

«Δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς καὶ ἕτεροι δικτῶ παρεδόθησαν εἰς τοὺς Τούρκους, οἵτινες δεσμεύσαντες αὐτοὺς τοὺς ἔρριψαν γυμνοὺς ἐντὸς λέμβου ἠγκυροβολημένης ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Δουνάβεως ἀντικρὺ τοῦ φρουρίου τῆς Βυδίνης ἐν καιρῷ χειμῶνος, καὶ ἐκεῖ ἀπέθινον ἅπαντες ὑπὸ τοῦ πάγου, τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης.

«Τοιαῦτα ὑπέστησαν οἱ μεγαλουργοὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες ὅπως πλάσωσιν ἡμῖν πατρίδα ἐλευθέραν! Ἡ ἱστορία δὲν περιέχει ὁμοία περὶ οὐδεμιᾶς χώρας τῆς ὑψηλίου, καὶ ἐν τούτοις ὑπάρχουσιν ὄντα κατηγοροῦντα καὶ ὑβρίζοντα τοὺς Ἕλληνας! Ὡς ἐλευθερία, πόσον ἀκριβὴς ἡγοράσθης καὶ πόσον ὀλίγον ἐκτιμῶνται αἱ ὑπὲρ σοῦ θυσίαι!!

«Οἱ συνεταῖροι τοῦ Ρήγα πνέοντες ἐκδίκησιν διὰ τὴν προδοσίαν τοῦ ἐν Τεργέστη ἐμποροῦ (Δημητριάδου) ἀπεφάσισαν τὴν καταστροφὴν του· παρουσιάσθησαν εἰς αὐτὸν καὶ ἐδανείσθησαν μέγα ποσὸν χρημάτων ἐπὶ ἐνεχύρῳ βαρυτίμων πραγμάτων, προερχομένων ἐκ τῶν ὑπὲρ πατρίδος προσφορῶν, κατορθώσαντες νὰ σημειωθῇ ἐν τῷ συμβολαίῳ αὐτὰ ἐνέχυρα θέλουν ἐπιστραφῇ ἅμα πληρωθῶσι τὰ δανειζόμενα χρήματα μετὰ τῶν τόκων αὐτῶν.» Παρῆλθε πολὺς χρόνος, καὶ ὁ προδότης εὐρισκόμενος εἰς ἀνάγκας προσεκάλεσε διὰ τῶν ἐφημερίδων τοὺς ὀφειλέτας νὰ τῷ φέρωσι τὰ χρήματα, ἄλλως ἤθελε προδοθῇ εἰς τὴν ἐκποίησην τῶν ἐνεχύρων, ὑπερ καὶ ἔπραξε μετ' οὐ πολὺ. Οἱ ὀφειλέται ἐν τούτοις κατώρθωσαν ν' ἀγοράσωσιν αὐτοὶ μέρος τῶν πραγμάτων, μέχρις οὗ ἐνόησαν ὅτι ἐφθασαν εἰς τὸ σχέδιόν των. Παρουσιάσθησαν οὖν εἰς τὸν ἔμπορον φέροντες τὰ χρήματα. Ὁ ἔμπορος δικμαρτύρεται ὅτι μὴ παρουσιασθέντων αὐτῶν ἐξεποίησατο τὰ πλεῖστα τῶν ἐνεχύρων· οἱ ὀφειλέται ἔχοντες ὑπὲρ αὐτῶν τὸ συμβολαίον ἄγουσιν εἰς δίκην τὸν ἔμπορον, καὶ ἐνῶ τὸ Πρωτοδικεῖον τὸν ἠθώωσε, τὸ Ἐφετεῖον καὶ τὸ ἀνέκκλητον τὸν κατεδίκασαν νὰ ἐπιστρέψῃ τὰ ἐνέχυρα, λαμβάνων τὰ χρήματά του. Αναγκασθεὶς οὖν νὰ ἀγοράσῃ τὰ ἐκποιηθέντα κατεστράφη ἐξ ὀλοκλήρου καὶ κατήντησεν ἐπαίτης εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Βιέννης, ἐλεεινὸς καὶ ἄθλιος, ἀκούων καθεκάστην ὀπισθεν τοῦ τοῦ αἵμα τοῦ Ρήγα, ἄθλιε, σὲ πνίγει.»

ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ ἢ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΣ (*).

Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπεδίδετο εἰς τὸν Λουκιανόν, τὸν εὐφυέστατον τῶν πολεμίων τοῦ ἀρχαίου θερσκειύματος, ὁ διάλογος ὁ ἐπιγραφόμενος *φιλόπατρις ἢ διδασκόμενος*. Ἐπειτα ἐνομίσθη ὅτι ὁ διάλογος οὗτος ἐγράφη μᾶλλον κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ Ἀποστάτου. Ἄλλοι ὁμῶς συμπεραίνοντες ἐκ τοῦ περιεχομένου ἐν αὐτῷ τύπου τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ ἐξ ἄλλων τινῶν λεπτομερειῶν, ἠξίωσαν ὅτι ὁ διάλογος οὗτος δὲν εἶναι προγενέστερος τῆς 12 ἑκατονταετηρίδος. Τελευταῖον δὲ ὁ Γάλλος Ἄσε, ὁ ἀριστος σχολιαστὴς τοῦ Λέοντος τοῦ Διακόνου, καὶ οἱ ἐν Βόννῃ τούτου ἐκδότης, ἐπιμελέστερον ἐγκύψαντες εἰς τὸ πνεῦμα καὶ εἰς τὸ γράμμα τῆς μικρᾶς ταύτης συγγραφῆς, παρετήρησαν ἰδίως ὅτι αὕτη ἀναφέρει σφαγὰς παρθένων ἐν Κρήτῃ, αἵτινες οὕτε ἐπὶ Λουκιανοῦ, οὕτε ἐπὶ Ἰουλιανοῦ συνέβησαν, ἀλλ' ἐπὶ Νικηφόρου τοῦ Φωκά, ὡς ῥητῶς ἐκτραγῶδει ὁ Θεοδόσιος ἐν τῇ ε' αὐτοῦ ἀκροάσει· καὶ προσέτι ὅτι ὅσα λέγει περὶ τῶν κατορθωμάτων τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῶν κατ' αὐτοῦ τεκταινομένων ἐν τῇ πόλει, συνδυαζόμενα πρὸς ἄλληλά τε καὶ πρὸς τὸ γεγονός τῶν ἐν Κρήτῃ σφαγῶν, ἀναφέρονται μᾶλλον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Νικηφόρου Φωκά ἢ εἰς πᾶσαν ἄλλην. Ἐκ τούτων δὲ πάντων συνήγαγον τὸ εὐλογον συμπέρασμα, ὅτι ὁ διάλογος συνετάχθη ἐπὶ τοῦ βασιλέως ἐκείνου μικρὸν πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Διὸ καὶ περιελήφθη ἤδη ἐν τῇ Βονναίᾳ ἐκδόσει μεταξὺ τῶν μνημείων τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Νικηφόρου. Ἐντεῦθεν δὲ γίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐν τῇ 10 ἑκατονταετηρίδι ὑπῆρχον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἄνδρες τῶν ὁποίων τὰ ἔργα, ὀλίγιστα δυστυχῶς ὄντα, ἢ τοῦλάχιστον μὴ διασωθέντα, ἠδύναντα διὰ τὴν περὶ τὸν λόγον τέχνην, καὶ τὴν εὐφυίαν τοῦ πνεύματος, καὶ τὴν γενναιότητα τοῦ φρονήματος νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς ἓνα τῶν λαμπροτέρων ἀντιπροσώπων τοῦ ἀρχαίου ἑλληνισμοῦ. Ἄν ὁ συγγραφεὺς ἡμῶν δὲν μιμεῖται πάντοτε εὐστόχως τὸν Λουκιανόν, τὸν Λουκιανόν τοῦλάχιστον ἀγωνίζεται νὰ μιμηθῇ πρότυπον γενναῖον. Ἄν ἡ λέξις αὐτοῦ δὲν εἶναι πάντοτε καθαρὰ, τὸ πνεῦμα εἶναι ἑλληνικόν. Ὅποια τῶν ὁντι διαφορά μεταξὺ τῆς συνήθους ἀπειροκαλίας τῶν χρονογράφων καὶ τῆς χάριτος τοῦ δια-

(*) Γνωστὸν ὅτι ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐκδίδεται ἀνέκαθεν μετὰ τῶν λοιπῶν συγγραμμάτων τοῦ Λουκιανοῦ διάλογος εἰς τοῦτον ἀποδιδόμενος. Καθ' ὃ ὁμῶς μανθάνομεν ἐκ τοῦ ἐσχάτου δημοσιευθέντος Δ' τόμου τῆς ὑπὸ τοῦ Κ. Παπαβήργοπουλου ἱστορίας τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, παρ' οὗ ἐδανείσθημεν τὰ ἀνωτέρω, φαίνεται ὅτι ἐγράφη πολὺ μετὰ ταῦτα, περὶ τὴν 1' ἑκατονταετηρίδα, ὑπὸ εὐφυοῦς τινος μιμητοῦ τοῦ χαριεστάτου συγγραφέως τῶν Νεκρικῶν διαλόγων.

λόγου· μεταξύ τῶν ἀγενῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀφροσύσεων ἢ ἀντιπαθειῶν τῶν πρώτων, καὶ τῆς εὐγενοῦς τιμῆς ἣν ἀποδίδει εἰς τὰ κατορθώματα τοῦ αὐτοκράτορος ὁ τοῦ διαλόγου συγγραφεὺς, παρ' ᾧ ἀπαντῶμεν ἀπροσδοκῆτως καὶ αὐτὸ τὸ ἱερὸν τῆς πατρίδος ὄνομα, τὸ τοσοῦτον σπανίως ἀντηγήσαν παρ' ἡμῖν ἐν τῷ μέσῳ αἰῶνι· μεταξύ τῆς πολλάκις γλαφυρᾶς, τῆς πολλάκις κομψῆς τοῦ διαλόγου γλώσσης, καὶ τοῦ συνήθους ἡμιθροῦ ἀποστολῆς ἐπισήμου ἰδιώματος τῆς Βυζαντινῆς ἀρχῆς. Ἀλλ' ὑπὸ τὸ αὐχμηρὸν ὅπως οὖν στρώμα τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ, δὲν ἔπαυσε ποτὲ τρέχον τὸ διαυγὲς ρεῦμα τοῦ ἀρχαίου πνεύματος, ἰδιώματος καὶ φρονήματος, ἐπιτέλλον μὲν ἐκ διαλειμμάτων εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ταχέως δὲ πάλιν καταδυόμενον, μέχρις οὗ ἀπὸ τῆς 43 ἑκατονταετηρίδος ἀνέβλυσε θαυμάσιον καὶ συνετέλεσεν εἰς τὴν διάπλασιν νέας πραγμάτων καταστάσεως.

Τρία εἶναι τὰ πρόσωπα τοῦ διαλόγου *φιλόπατρις ἢ διδασκόμενος*· Τριεφών, Κριτίας καὶ Κλεόλαος. Ὁ Τριεφών ἀπαντήσας τὸν Κριτίαν ἡλλοιωμένον, τεταραγμένον καὶ ὠχρὸν, ἐρωτᾷ αὐτὸν, τί παθὼν περιέστη εἰς τοσαύτην φρενῶν ἔκστασιν· ὁ δὲ ἀποκρίνεται ὅτι μέγαν τινὰ καὶ ἄπορον ἤκουσε λόγον παρὰ τῶν τρισκαταράτων ἐκείνων σοφιστῶν· καὶ ἐμπαιζόμενος μὲν ὑπὸ τοῦ Τριεφώντος, ἀντιστρέφων δὲ κατ' αὐτοῦ τὸν σαρκασμὸν προσκαλεῖ ἐπὶ τέλους αὐτὸν νὰ ἀπέλθωσιν εἰς χώραν ὅπου αἱ πλάτανοι ἀποτρέπουσι τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, εὐηχα δὲ κελαδοῦσι ἀηδόνες καὶ χελιδόνες, ἵνα ἡ μελωδία τῶν πτηνῶν τὰς ἀκοὰς ἐνθύνουσα, καὶ τὸ ὕδωρ ἡρέμα κελαρίζον, κατεθέλξῃ τὰς ψυχὰς αὐτῶν. Συναινεῖ προθύμως ὁ Τριεφών· ἀλλ' ἐκφράζει τὸν φόβον μήπως τὸ ἀκουσμα εἶναι ἐπὶ τῇ καὶ ὑπερον, ἢ θύρετρον, ἢ ἄλλο τι τῶν ἀψύχων μεταβάλλῃ αὐτὸν ἢ θαυμασία ἐκείνου αὕτη κατάπληξις. Ὁ Κριτίας, ὅστις ἦτο, φαίνεται, ἐξωκειωμένος πρὸς τὴν ἀρχαίαν μυθολογίαν μᾶλλον ἢ πρὸς τὰ δόγματα τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, ὀρκιζόμενος ὅτι τοιοῦτό τι δὲν δύναται νὰ συμβῇ, ἐπικαλεῖται Δία καὶ Ἀπόλλωνα, καὶ Ποσειδῶνα, καὶ Ἑρμῆν, καὶ Ἀθηναίαν, καὶ Ἥραν. Ἐνταῦθα δὲ περὶ Ἀθηναίων ὁμιλῶν παρρησιάζει καὶ τὰς ἐν Κρήτῃ προσφάτως τότε γενομένας σφαγὰς, περὶ ὧν ἀνωτέρω ὁμιλήσαμεν. Ἀλλ' ὁ Τριεφών καθ' ἑκάστην αὐτοῦ ἐπὶ ὁμιλίαν ὑπομιννέσκει αὐτῷ τὰ αἴσχη καὶ τὰς ἀνοσιουργίας τῶν πεπαλαιωμένων ἐκείνων θεῶν. Ἐρωτήσαντος δὲ ἤδη τοῦ Κριτίου, καὶ τίνα λοιπὸν ἐπομόσεται, ἀποκρίνεται·

Ἰψιμέδοντα Θεὸν, μέγαν, ἄμειροτον, οὐρανίωνα,
οὐδὲν πατρός, πνεῦμα ἐκ πατρὸς ἐκπορευόμενον,
ἐν ἑξ ἑνὶ τριῶν, καὶ ἐξ ἑνὸς τρία,
ταῦτα νόμιζε Ζῆνα, τὸν δ' ἡγεῖτο Θεόν.

Ἐνταῦθα ὁ Κριτίας παρρησιάζει εἰς τὸν φίλον του ὅτι διδάσκει αὐτὸν ἀριθμεῖν, καὶ μεταβάλλει τὸν ὅρκον εἰς ἀριθμητικὴν, διότι ἀριθμεῖ ὡς Νικόμαχος ὁ Γερασσηνός, μηδὲ καταληπτὸς εἶναι εἰς αὐτὸν λέγων, ἐν τρία, τρία ἐν. Μήπως ἐννοῇ, ἐπιφέρει, τὴν τετρακτὸν τοῦ Πυθαγόρου, ἢ τὴν ὀγδοάδα καὶ τριακάδα; ὁ δὲ Τριεφών ἀποκρίνεται ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀναμειγνύῃ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὰ ἐπίγεια· ὅτι ὁ λόγος δὲν εἶναι νὰ μετρηθῶσι τὰ φυλλῶν ἵχνη, ἀλλ' ὅτι θέλει τὸν διδάξῃ τί τὸ πᾶν, καὶ τίς ὁ πρώτων πάντων, καὶ τί τὸ σύστημα τοῦ παντός. Καὶ ἐγώ, λέγει, τὰ αὐτὰ ἄλλοτε ἔπασχον ὅσα καὶ σύ. Ἀφ' ἧς ὁμοῦ μὲ ἀπήντησε Γαλιλαῖος, δηλαδὴ χριστιανός, ἀναφελαντίας, ἐπίβριτος, εἰς τρίτον οὐρανὸν ἀεροβατήσας, καὶ τὰ κάλλιστα ἐκμεμαθηκώς, αὐτὸς ἀνεκαίνισεν ἡμᾶς δι' ὕδατος καὶ παρρησιάζαγεν εἰς τὰ τῶν μακάρων ἵχνη, λυτρώσας ἐκ τῶν ἀσεβῶν χώρων. Ἐλα λοιπὸν νὰ σὲ κάμω καὶ ἐσένα, ἂν θέλῃς νὰ μὲ ἀκούσῃς, ἐπ' ἀληθείας ἄνθρωπον.— Λέγει, ὁ πολυμαθέστατος Τριεφών, εἶπε τότε μετὰ φόβου ὁ Κριτίας. Ὁ δὲ, ἐπικαλούμενος παραδόξως, οὐχὶ τὴν Ἀγίαν γραφὴν, ἀλλὰ τὰς ὀρνίθας τοῦ Ἀριστοφάνους, ἴσως ὡς οἰκειότερας τῷ ἀκροατῇ αὐτοῦ, περιέγραψεν ἤδη τὸ χάος, μεθ' οὗ ἐπῆλθε φῶς ἀφθιτον, ἀόρατον, ἀκατανόητον, ὅπερ ἔλυσε τὸ σκότος, καὶ τὴν ἀκοσίαν ταύτην ἀπήλασε, λόγῳ μόνῳ ῥηθέντι ὑπ' ἐκείνου, ὅστις γῆν ἐπηξεν ἐφ' ὕδατιν, οὐρανὸν ἐτάβυσεν, ἀστέρας ἐμόρφωσεν ἀπλανεῖς, δρόμον διέταξατο, οὗς οὐ σέβη Θεοὺς, γῆν δὲ τοῖς ἀνθεσιν ἐκαλώπισεν, ἄνθρωπον ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε· καὶ ἔστιν ἐν οὐρανῷ βλέπων δικαίους τε καὶ δίκους καὶ ἐν βίβλοις τὰς πράξεις ἀπογραφόμενος· ἀνταποδώσει δὲ πᾶσιν ἣν ἡμέραν αὐτὸς ἐνετείλατο. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Κριτίας, ἠρώτησε πῶς συμβιβάζονται τὰ περὶ τῆς ἀπογραφῆς τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων πράξεων, καὶ τῆς ἀνταποδόσεως, πρὸς τὰ περὶ τῆς εἰμαρμένης ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ πρεσβευόμενα, καθ' ὃν ὅλος ὁ βίος καθείμαρται καὶ ὅλοι αἱ ἐν αὐτῷ μεταβολαί. Ἀλλ' ὁ Τριεφών ἀποδεικνύει τὸν Ὀμηρὸν ἀλλαχοῦ ἀντιφάσκοντα καὶ ἀξιοῦντα ὅτι εἰ μὲν τοῦτο πράξης, τοιοῦτον θέλει ἐπέλθῃ τὸ τέλος, εἰ δὲ ἕτερον, ἕτερον. Ὅθεν προσκαλεῖ τὸν φίλον του νὰ ἀφήσῃ πάντα τὰ τῶν ποιητῶν ὡς ἀδιόρθωτα καὶ ἀμφίλοξα, καὶ μηδέπω ἡδραιωμένα, εἰάν θέλῃ νὰ ἀναγραφῇ μεταξύ τῶν ἀγαθῶν εἰς τὰς ἐπουρανίους βίβλους. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Κριτίας διστάζων ἔτι, ἐξέφρασε τὴν ἀπορίαν του περὶ τοῦ πλήθους τῶν γραφῶν ὅσοι πρέπει νὰ ἦναι ἐν τῷ οὐρανῷ ἵνα προφθάνωσι νὰ καταγράφωσι τοσαῦτα πράγματα, ὁ Τριεφών τὸν προσεκάλεσε νὰ μὴ βλασφημῇ ἀμφιβάλλων περὶ τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ κατηχούμενος νὰ πείθεται, εἰάν θέλῃ νὰ ζῇ εἰς τὸν

αἰῶνα. Μεθ' ὃ ὁ Κριτίας ὁμολογεῖ ὅτι ἐρῶς λέγει ὁ φίλος του, καὶ ὅτι ἐπροξένησεν αὐτῷ πάθημα ἀντίστροφον τοῦ τῆς Νιόβης, διότι ἐκ στήλης ἀνθρώπον ἀνέδειξεν αὐτόν· καὶ ἤδη ὅλως περὰ τοῦ τὰ ὅπλα τῆς εἰδωλολατρίας ἐπικαλεῖται τὸν υἱὸν τὸν ἐκ πατρὸς, καὶ ἀποδεχόμενος σιωπηρῶς τὴν προσθήκην τοῦ Τριεφώντος, ἐπειπόντος «λέγε, παρὰ τοῦ πνεύματος δύναμιν τοῦ λόγου λαβὼν,» ἄρχεται τελευταῖον τῆς ἀφηγήσεως αὐτοῦ.

Ἀπποχόμην, εἶπεν, ἐπὶ τὴν λεωφόρον, ἵνα ἀγοράσω τὰ χρειώδη, ὅτε εἶδα πλῆθος πάμπαν εἰς τὸ οὐς ψιθυρίζοντας. Τοῦτο ἐκίνησε τὴν προσοχήν μου, καὶ ἐκύτταξα μετὰ πολλῆς προσοχῆς μήπως διακρίνω τῶν φίλων τινά. Τῶντι δὲ εἶδα Κράτωνα τὸν πολιτικὸν ἐκ παίδων φίλον ὄντα καὶ ἀγαθὸν σύντροφον. ἤξεύρω ποῖον λέγεις, ὑπέλαβεν ὁ Τριεφών, τὸν ἐξισωτὴν τῶν φόρων. Καὶ ἔπειτα; Τότε παραγκωνισάμενος πολλοὺς, ἐξηκολούθησεν ὁ Κριτίας, ἐπροχώρησα, καὶ εἰπὼν τὸ ἐωθινόν, χαῖρε, ἐδιευθύνθη πρὸς αὐτόν. Ἀνθρωπίσκος δέ τις, ὀνόματι Χαρίκενος, γερόντιον ἔλπεινόν, ῥέγγχον, ὑποβήχον, καὶ μετ' ἀγωνίας πτύον, εὐηγγελίζετο διὰ φωνῆς ἰσχυρῆς, ἅμα ἠδύνατο νὰ ἀρθρώσῃ λέξεις τινάς, τὴν ἐμφάνισιν ἀνθρώπου, περὶ οὗ εἶχεν ἤδη ὁμιλήσει προηγουμένως, καὶ ὅστις ἐμελλε νὰ χάρισῃ τὰ καθυστερούμενα τῶν φόρων καὶ νὰ πληρώσῃ ἀντὶ τῶν ὀφειλετῶν ὅλα τὰ χρέη, τὰ τε δημόσια καὶ τὰ ἰδιωτικά. Καὶ ἄλλα ἔτι ἀνοητότερα κατεφλυάρει, οἱ δὲ περὶ αὐτὸν εὐχαριστοῦντο εἰς τὰ λεγόμενα καὶ ἐπρόσεχον εἰς τὰ καινὰ ἐκεῖνα ἀκούσματα. Συγχρόνως ἄλλος ὀνόματι Χλευόχαρμος, ἔχων τριβώνιον πολύσαθρον, καὶ ἀνυπόδετος ὢν καὶ ἀσκεπής, ἐβεβαίου ὅτι ἀνθρωπὸς τις τὸν ὁποῖον περιέγραφεν ὡς ἐρημίτην μοναχόν, «κακοεῖμων, ἐξ ὀρέων παράγονόμενος καὶ κεκαρμένος τὴν κόμην,» ἔδειξεν εἰς αὐτὸν ἐν τῷ θεάτρῳ ἀναγεγραμμένον διὰ γραμμάτων ἱερογλυφικῶν τὸ ὄνομα ἐκείνου ὅστις ἐμελλε νὰ κατακλύσῃ τὴν λεωφόρον διὰ χρυσοῦ. Ὁ Κριτίας ἐνόμισε καθήκον του νὰ τοὺς παρατηρήσῃ ὅτι τὰ λαμπρὰ ταῦτα ἐνύπνια δὲν θέλουσιν ἀποβῆ εἰς καλόν, ἀλλὰ τὰ μὲν χρέη τοῦ Χαρίκενου θέλουσι πληθυνθῆ ἀναλόγως τῆς ὀνειρευθείσης ἀποδόσεως, ὁ δὲ Χλευόχαρμος, ἀντὶ τοῦ πολλοῦ χρυσοῦ δ' ἐφαντάσθη, θέλει στερεθῆ καὶ αὐτοῦ τοῦ ὀβολοῦ τὸν ὁποῖον ἔχει τυχόν. Αὐτοὶ τε ὁμοῦ καὶ ἅπαντες οἱ περὶ αὐτοὺς ἀνεκάγχασαν ἐμπαίζοντας τὴν ἀμάθειάν του, τὸ δὲ δεινότερον καὶ ὁ Κράτων τοῦ ὁποῖου ἐπεκαλέσατο τὴν συνδρομήν, τὸν ἐσυμβούλευσε νὰ σιωπήσῃ, προσθέτων ὅτι ἐὰν ὑπόσχεται νὰ φυλάξῃ τὸ μυστικὸν θέλει τὸν ἀποκαλύψει τὰ παρασκευαζόμενα κάλλιστα πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ὄνειρα, ἀλλ' ἀληθῆ, καὶ θέλουσι συμβῆ εἰς μὴν Μεσορί, ὅστις ἦτο

ὁ τελευταῖος μὲν τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ἔτους, ἀνταποκρινόμενος πρὸς τὸν ἡμέτερον Αὐγουστον. Καὶ εἰς ἐπίμετρον τοῦ κακοῦ, εἰς τῶν παρεστώτων, «δριμὺ καὶ τιτανῶδες ἐνιδῶν» ἀρπάσας δὲ τὸν Κριτίαν ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ εἰς συζήτησιν σφοδρὰν πρὸς αὐτὸν ἔλθων, τὸν κατέπεισε νὰ συναπέλθῃ μετ' αὐτοῦ, ἵνα φωτισθῇ πληρέστερον, εἰς καταγωγὴν τι, τὸ ὅποιον ἦτο φαίνεται ἐν ἐκ τῶν πολυτελῶν ἐκείνων μοναστηρίων, ἐν ᾧ ἐνδιαπύωντο ἄνθρωποι ἔχοντες πρὸς τοὺς ἄλλοις τὴν ὑπόληψιν προφητικῆς δυνάμεως, καὶ ἐπὶ τούτῳ συνδράζοντες τὸν μοναδικὸν βίον μετὰ τῆς ἀκμαζούσης τότε ἀστρολογικῆς σοφίας. Ἀφοῦ λοιπὸν διήλθον «σιδηρέας τε πύλας καὶ χαλκέους οὐδοὺς» καὶ ἀνέβησαν πλείστας ἀναβάθρας, εἰσῆλθον εἰς οἶκον χρυσόροφον, καὶ εὖρον ἐν αὐτῷ ἄνδρας ἐπικεκυφότες καὶ κατωχρωμένους. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶδον τοὺς προσερχομένους εὐχαρίστως, καὶ ὑπεδέχθησαν αὐτοὺς προθύμως ἐλπίζοντες ὅτι φέρουσι θλιβεράν τινα ἀγγελίαν, διότι ἐφαίνοντο εὐχόμενοι τὰ κάκιστα, καὶ ἔχαιρον ἐπὶ τοῖς δεινοῖς, καὶ τοιαυτὰ τινα προσδοκῶντες ἐψιθυρίζον ἤδη πρὸς ἀλλήλους.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησαν τὸν Κριτίαν·

Τίς, πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις, ἡδὲ τοκῆς;

Διότι φαίνεσαι χρηστὸς ἀπὸ γε τοῦ σχήματος. Ὁ δὲ «δυστυχῶς, ἀπεκρίθη, οἱ χρηστοὶ εἶναι ὀλίγοι καθὼς βλέπω πανταχοῦ. Τὸ ὄνομά μου εἶναι Κριτίας, πατρίδα δὲ ἔχω τὴν αὐτὴν με' ὑμᾶς.» — «Καὶ πῶς ἔχουσι τὰ τῆς πόλεως καὶ τὰ τοῦ κόσμου;» — «Χαίρουσι πάντες, ἀπεκρίθη ὁ Κριτίας, καὶ προσεχῶς θέλουσι λάβει ἔτι πλείονας ἀφορμὰς νὰ χαρῶσιν.» Οἱ δὲ ἀνανεύσαντες ταῖς ὀφρύσι «δὲν ἔχει οὕτω τὸ πρᾶγμα, εἶπον, ἐξ ἐναντίας ἡ πόλις δυστοκεῖ.» Τότε ὁ Κριτίας προσποιούμενος ὅτι δὲν τοὺς ἐννοεῖ, ἀβεβαίως, εἶπεν, ὑμεῖς πεδάριστοι ὄντες, καὶ ὡς ἀπὸ ὑψηλοῦ ἅπαντα καθορῶντες, ἐννοεῖται καὶ ταῦτα ὀξυδερκέστατα. Μήπως λοιπὸν θέλει συμβῆ ἐκλειψῆς ἡλίου, ἢ ῥαγδαῖοι ὕετοί, ἢ νιφετὸς πολὺς, ἢ χάλαζα, καὶ λοιμὸν καὶ λιμὸν ἐπιπέμψωσιν;» Ἐκεῖνοι δὲ ἀφοῦ πολλὰ κατεφλυάρησαν περὶ τῆς σοφίας αὐτῶν, ἐξηγηθέντες ἤδη σαφέστερον ἀπεφάνησαν ὅτι τὰ πράγματα θέλουσι μεταβληθῆ, ἀταξίαι δὲ καὶ ταραχαὶ θέλουσι καταλάβει τὴν πόλιν καὶ τὰ στρατόπεδα θέλουσιν ἡττηθῆ ὑπὸ τῶν ἐναντίων. Αἱ δὲ κακόβουλοι αὗται προρρήσεις κατετάραξαν τὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν Κριτίαν, ὅστις μὴ δυνάμενος ἐπὶ πλέον νὰ κρατηθῇ, αὖ δαιμόνιοι ἀνδρῶν, ἀνεβόησε, μὲ τερατολογεῖτε, τρίζοντες ὀδόντας κατ' ἀνδρῶν ἀρειμανίων, διότι τὰ κακὰ ταῦτα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν θέλουσιν ἐπιπέσει, ὡς εὐχομένων τὰ κάκιστα κατὰ τῆς πατρίδος ὑμῶν. Τὰς μαντείας ταύτας δὲν ἐδίδασκεν εἰς ὑμᾶς ἡ σοφία ἐπὶ

τῇ ὁποίᾳ καυχᾶσθε, ἀλλ' ὑμεῖς τὰς ἐπινοήσατε, παρεκτός ἂν ἤκούσατε παρὰ γυναικῶν γραϊδίῳ, τῶν περὶ τοιαῦτα εὐρέματα ἀσχολουμένων.» «Ὁχι, ἀπεκρίθησαν ἐκεῖνοι, ἀλλ' ἡμέρας ἄσιτοι διατελοῦντες, καὶ ἐπὶ πικρῶν ὑμνωδίας ἐπαγρυπνοῦντες ὄνειρώττομεν τὰ τοιαῦτα. Ἀλλ' ἡ τεχνασμένη αὕτη ἐπίνοια, ὡς τὴν λέγει, δὲν ἐπείσει τὸν Κριτίαν, ὅστις ἐνέπαιξε τὰ ὄνειρα ἐκεῖνα καὶ τὴν χαιρεκακίαν, καὶ προέτρεψεν αὐτοὺς νὰ ἀφήσωσι κατὰ μέρος τὰς ἀλλοκότους τὰς φαντασίας καὶ τὰ πονηρὰ βουλεύματα καὶ μαντεύματα, μήπου θεὸς ὑμᾶς ἐς κόρακας βάλοι διὰ τὸ τῇ πατρίδι ἐπαρᾶσθαι καὶ λόγους κινδύλους ἐπιφημίζειν.» Οὗτοι ὅμως ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν πολλὰ αὐτοῦ κατεμέμφοτο, καὶ πολλὰ προεβλήσαν ἐτι ἀπαίσιμα, τὰ ὁποῖα ὁ Τριεφῶν δὲν θέλει νὰ ἀκούσῃ, φοβούμενος μὴ πάθῃ μέγα τι δεινόν· «ὡς τε ἔασον τούτους, ἐπιφωνεῖ, τὴν εὐχὴν ἀπὸ πατρὸς ἀρξάμενος καὶ τὴν πολυώνυμον ὠδὴν ἐς τέλος ἐπιθεῖς.»

Ἀλλ' ἐνῷ περὶ τοῦτο τὸ μέρος τοῦ λόγου εὐρίσκοντο, βλέπουσιν αἶφνης τὸν κοινὸν φίλον Κλεόλαον, μετὰ πολλῆς σπουδῆς διερχόμενον, καὶ κράξαντες αὐτὸν, ἐρωτῶσι τί τρέχει, καὶ ἂν φέρῃ χαροποιὸν τινα ἀγγελίαν. Ὁ δὲ χαίρει ἄμφω, ἀναφώνησε πρὸς αὐτοὺς, ὦ καλὴ ξυνωρίς.

Τριεφῶν. Τίς ἡ σπουδὴ; ἀσθμαίνεις γὰρ ἐπὶ πολὺ. Μῶν τι καινὸν πέπρακται;

Κλεόλαος. Πέπτωκεν ὄφρως ἡ πάλαι βρωμένη Περσῶν καὶ Σούσα κλεινὸν ἄστυ.

Πῶσι δ' ἐτι γε πᾶσα χθὼν Ἀραβίας, χειρὶ κρατοῦντος εὐσθενεστάτῃ κράτει.

Κριτίας. Ταῦτ' ἐκεῖνο, ὡς αἰεὶ τὸ θεῖον οὐκ ἀμελεῖ τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' αὖξαι, ἄγον ἐπὶ τὰ κραιττένα.

Ἡμεῖς δὲ, ὦ Τριεφῶν, τὰ κάλλιστα εὐρηκότες ἐσμέν. Ἐδυσχέρανον γὰρ ἐν τῇ ἀποδιώσει πῖ τοῖς τέκνοις καταλιπεῖν ἐπὶ ταῖς διαθήκαις. Οἶδας γὰρ τὴν ἐμὴν πενίαν, ὡς ἐγὼ τὰ σά. Τοῦτο ἀρκεῖ τοῖς πασίν, αἱ ἡμέραι τοῦ αὐτοκράτορος· πλοῦτος γὰρ ἡμᾶς οὐκ ἐκλείψει, καὶ ἔθνος ἡμᾶς οὐ καταπτοῖται.

Τριεφῶν. Κἀγὼ, ὦ Κριτία, ταῦτα καταλείπω τοῖς τέκνοις, ὡς ἴδωσι Βαβυλῶνα ὀλλυμένην, Αἴγυπτον δουλουμένην, τὰ τῶν Περσῶν τέκνα δούλειον ἡμᾶς ἄγοντα, τὰς ἐκδρομὰς τῶν Σκυθῶν παυόμενας, εἴτ' οὖν καὶ ἀνακοπτομένας. Ἡμεῖς δὲ τὸν ἐν Ἀθήναις Ἀγνωστον ἐφευρόντες, καὶ προσκυνήσαντες, χεῖρας εἰς οὐρανὸν ἐκτείναντες, τούτῳ εὐχαριστήσωμεν, ὡς καταξιοθέντες τοιούτου κράτους ὑπήκοοι γενέσθαι· τοὺς δὲ λοιποὺς ληρεῖν ἐάσωμεν, ἀρκεσθέντες ὑπὲρ αὐτῶν εἰπεῖν τὸ, οὐ φροντὶς ἵπποκλειδῆ, κατὰ τὴν παροιμίαν.»

ΡΟΖΑ Η ΕΥΦΡΑΤΗΣ.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΦΑΛΑΜΑΝΔΙΚΟΝ.

(Ἐκ τῶν τοῦ *Henri Conscience*.)

Ἡραίαν τινὰ ἑαρινὴν ἡμέραν τοῦ 1846 ἔτους, τὸ ἀπὸ Ἀμβέρσῃ εἰς Τουρυχοὺς λεωφορεῖον ἔτρεχε κατὰ τὴν συνήθειάν του ἐπὶ τῆς λιθοστρώτου ὁδοῦ. Οἱ ἵπποι ἐκάλπαζον, οἱ τροχοὶ ἔτριζον, ἡ ἄμαξα ἐκρότει, ὁ ἡνίοχος παρώρμα τὴν συνωρίδα του δι' ἐπανελημένων τῆς γλώσσης πλαταγημάτων . . . οἱ σκύλοι ὑλάκτουں μακρὰν, ὁ κορυθαλὸς ἀνίπτατο ἀπὸ τῶν ἀγρῶν πρὸς τὸν οὐρανόν . . . ἡ σκιά ὑπὸ καίοντος ἡλίου ἰχνογραφουμένη ἔτρεχε παρὰ τὸ λεωφορεῖον καὶ μετὰ ἀλλοκότων πηδημάτων ἐχόρευε μεταξὺ τῶν φρασσόντων τὴν ὁδὸν δένδρων καὶ δενδρυλλίων.

Αἶφνης δὲ ὁ ὁδηγὸς ἔστησε τοὺς ἵππους παρὰ μεμονωμένον πανδοχεῖον, καὶ πηδήσας ἀπὸ τῆς ἑδρας του ἤνοιξεν ἄφρωνος τὴν θυρίδα, κατεβίβασε τὸ σιδηροῦν ἀνάβαθρον καὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς ὁδοιπόρον ἐξορμήσαντα εἰς τὴν ὁδὸν μετὰ δερματίνου σάκκου.

Κατόπιν ὁ ὁδηγὸς πάντοτε ἄφρωνος ἀνεδίπλωσε πάλιν τὸ ἀνάβαθρον, ἐπανεκλείσει τὴν θύραν, ἀνέβη ἐπὶ τῆς ἑδρας, καὶ διὰ συρίγματος ἔδωκε τῆς ἀναχωρήσεως τὸ σημεῖον· οἱ δὲ ἵπποι ἐπανελάβον τὸν δρόμον καὶ ἡ βαρεῖα ἄμαξα ἐξηκολούθησε τὴν ἥσυχαν καὶ μονότονον πορείαν της.

Ἐν τούτοις ὁ ὁδοιπόρος εἰσελθὼν εἰς τὸ πανδοχεῖον ἐκάθησε παρὰ τινα τράπεζαν ἐφ' ἧς ἔκειτο ποτῆριον ζύθου. Ἦτο ἀνὴρ ὑψηλοῦ ἀναστήματος καὶ ἐφαίνετο ἡλικίας πεντήκοντα περίπου ἰσως δὲ καὶ ἐξήκοντα ἐτῶν, ἔαν τὸ ὅλως ἀρειμάνιον ἦθος τοῦ σώματος, ἡ ζωηρότης τοῦ βλέμματος καὶ τὸ μειδίαμα τῶν χειλέων του δὲν ἀνήγγελλον καρδίαν νεωτέραν τῆς μορφῆς. Ἡ κόμη του ἦτο ψαρά καὶ ρυτίδες οὐχὶ εὐάριθμοι ἐχάραττον τὸ μέτωπον καὶ τὰς παρειάς του, τὸ δὲ σύνολον τῶν χαρακτήρων ἔφερε τὸν ἀπερίγραπτον τύπον τοῦ καμάτου, τὸν ἐντυπούμενον ἐπὶ τοῦ προσώπου ὡς σημεῖον αἰώρου γήρατος ἕνεκα ἐργασίας καὶ ὁδύνης.

Καὶ ὅμως τὸ στήθος αὐτοῦ ἰσχυρῶς ἐπαλλεν· εἶχε τὴν κεφαλὴν ὀρθὴν καὶ σταθεράν, καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του ἔλαμπε σπινθήρ ῥώμης καὶ γενναιότητος.

Ὁ βλέπων τὸ ἐνδυμά του ἤθελεν ἐκλάβει αὐτὸν ἄνδρα εὐπορον, καὶ ἂν ὁ ἐπενδύτης του δὲν ἦτο κομβωμένος μέχρι τοῦ πώγωνος, τοῦθ' ὅπερ μετὰ τῆς χονδρῆς ἐκ σπηλίου πίπας ἦτις ἐκρέματο ἐπὶ τοῦ στήθους ὑπεδείκνυεν ἢ στρατιώτην ἢ Γερμανόν, τὸ ἐνδυμα τοῦτο οὐδόλως ἤθελεν ἐπισύρει τὴν προσοχὴν.

Οἱ ὑπηρεταὶ τῆς οἰκίας ἀφ' οὗ ἐπεριποιήθησαν τὸν